

What kind of salad dressing do you want?

G. CASIMIR

Gerda Casimir nam op 11-12-1986 afscheid als voorzitter van de Vereniging voor Huishoudkunde in Nederland (VHN). Aan de hand van impressies van een verblijf in Amerika medio '86 schreef zij haar "VHN-beleidstestament".

"What kind of salad dressing do you want?"

De eerste keer dat ons deze vraag gesteld werd keken we verbaasd op. Is er dan keuze, en waaruit? Al ras bleek dat het de gewoonste vraag van de wereld was, dat hij zelfs bij mensen thuis werd gesteld, dat er zeven antwoorden op mogelijk waren en dat hij bovendien model stond voor al die andere vragen in restaurants, cafetaria's en kiosken: wil je je eieren licht, medium of doorgebakken, als spiegelei, omgedraaid, doorgeprikt of roerei; wil je van de steak het ontbijtformaat of het dinerformaat; wil je mosterd, ketchup of mayonaise op je sandwich, wil je er kaas bij, sla, alfalpspruiten of nog iets anders; wil je versgeperst of ingeblikt sinaasappelsap in een kleine, middelgrote of grote beker; wil je frieten of een gepofte aardappel; wil je koffie, klein, middel of groot, om mee te nemen of om hier te nuttigen. En als je eens verzuchtte: "Oh, al die vragen", dan werd er stralend gezegd "This is America!"

De dressing op de sla, symbool voor consumentenparadijs de Verenigde Staten? Mischien, als je geld hebt, want als je het niet hebt kun je uit de vuilnisbakken eten en bedelen op straat. De tegenstellingen zijn groter dan bij ons. Meer rijkdom en meer armoede. Meer mensen die in een paar maanden tijd zoveel verdienen, dat ze de rest van het jaar in een motorhome kunnen doorbrengen, trekend naar de plaatsen waar het weer het mooiste is of de vis het beste bijt, terwijl anderen van voedselbonnen leven.

Maar het paradijs is soms wat vreemd geregeld. De mensen zijn er tamelijk bang, bijvoor-

beeld voor bacteriën en andere besmettingen; maar ze stouwen wel hun koelkasten vol met voorraden die ze in geen weken op kunnen. Ze nemen de telefoon nooit met hun naam op, uit angst voor aantasting van hun privacy, maar ze accepteren gespecificeerde telefoonrekeningen waarop ieder lid van het huishouden kan lezen welk nummer op welk tijdstip gedraaid is. Wanneer een genees- of bestrijdingsmiddel eenmaal de strenge selectie van de Food and Drug Administration is gepasseerd, mag het kennelijk overal verkocht worden en je ziet dan ook de gekste dingen open en bloot in de supermarkten liggen, tot malathion toe. Citroën's Eend mag in Amerika wegens de veiligheidsvoorschriften niet verkocht worden, maar met auto's die wel op de weg mogen, mag alles: aanbouwsels, optrekjes, motorfietsen op hun neus, schoorstenen, toeters en bellen. En als een lamp het niet doet windt niemand zich op. En steeds zeiden ze tegen ons: in Europa is het nog veilig - afgezien dan van terreurdaden tegen de Amerikanen - daar kun je 's nachts nog over straat, hier niet. Maar benzinstations zijn er dag en nacht open en bemensd, in een parkeergarage zit een bewaker. Kom daar bij ons eens om. Ook veel supermarkten zijn dag en nacht geopend, 7 dagen in de week. Inderdaad, een consumentenparadijs. Maar of het er zo leuk werken is...

De omgangsvormen lijken losjes en informeel, maar de middenstand driipt van de dienstbaarheid, tenminste in Canada en aan de westkust. De producten in de supermarkten bieden veel informatie op de verpakking, maar niet de uiteindelijke prijs, want de belasting wordt apart berekend en komt er bij de kassa bij. Verwarrend.

Veel vrouwen werken aan de wegen, zijn buschauffeuse of douanier, en ook in andere beroepen kom je ze meer tegen dan bij ons. Maar de taakverdeling thuis is zo mogelijk nog traditioneler. Van de moderne stellen die ik ontmoette kookten de mannen regelmatig,

Too bad babies don't come with directions

vaak met de vermelding "beter dan hun vrouw". Maar dat een man de was zou doen, laat staan zijn eigen kleren repareren, vonden ze een revolutionaire gedachte.

De arbeidsmoraal is er waanzinnig: 2 weken vakantie per jaar, meer dan 40 uren werken en vooral vroeg beginnen. Bij een computerbedrijf was de normale aanvangstijd half acht, maar als er een vergadering was werd er om zeven uur begonnen en vroeger kwam ook voor. Aan de andere kant: als je er genoeg van hebt, kijkt niemand vreemd op wanneer je de rest van je leven als houthakker doorbrengt.

Amerikanen zijn vreselijk preuts. Op campings in de dameswasruimte je bloesje uittrekken is er niet bij. Zonder dat werd ik al door de aanwezige kinderen met grote ogen aangestard, omdat ik niet van onder tot boven toe dichtgeknoopt zat. Zou het door die preutsheid komen dat ze ook niet over seks, en vooral niet over de mogelijke gevolgen daarvan durven te praten? Hoe het zij, vroegtijdige zwangerschappen vormen een enorm probleem: het aantal 16-jarige scholieren, dat hun schoolopleiding afbreekt omdat er een kind op komst is, is niet te tellen.

In dat klimaat doen de Amerikaanse huishoudkundigen hun werk. Ik ging vooral naar de Verenigde Staten om het informatica-onderwijs en de daarbij behorende lerarenopleiding te bekijken. Maar bloed kruipt waar het niet gaan kan, dus toen ik in Washington D.C. was bezocht ik ook onze zusterorganisatie, de American Home Economics Association (AHEA), en bracht een dag door bij de huishoudelijke voorlichting van het Ministerie van Landbouw.

De AHEA

Het is duidelijk dat de activiteiten van de AHEA de hierboven wat karikaturaal beschreven sfeer weerspiegelen. Zo houdt zij zich zeer actief bezig met "family planning": niet zozeer een actie voor geboortebepaling als wel voor bewust ouderschap. De AHEA verspreidt affiches met teksten als: "Babies worden niet met een gebruiksaanwijzing afgeleverd". Slogans die in de richting gaan van "bezint eer gij begint". Gevolg is dat de AHEA bij officiële hearings over dit onderwerp gehoord wordt, vooral ook omdat de vereniging niet iets propageert, maar min of meer objectieve - en daardoor niet bedreigende - informatie geeft.

Een ander belangrijk onderwerp waar de AHEA zich mee bezighoudt is ontwikkelingssamenwerking. Zij coördineert projecten, die met overheidsgeld of door andere fondsen worden betaald, en werkt daarbij samen met universiteiten, die de mensen opleiden. Een van hun publicaties is een handboek voor ontwikkelingswerkers.

Uiteraard doet men dit vooral omdat het voor de ontwikkelingslanden broodnodig is. Daar voorziet huishoudkunde in een basisbehoefte. Maar men weet er ook flink wat goodwill bij het publiek mee te verwerven: de mensen zien dat huishoudkundigen zich met nuttige en relevante dingen bezighouden.

This year you have an extra birthday to think about

Think first!

Before you take on parenthood. What are the risks? What are the advantages? Parenthood is for life. Are you ready for it? Nutrition, for instance, is just one thing you should think about. What kind of a healthy head start can you give your baby if you're both growing on the food you eat?

Think again.

Make sure all your birthdays are happy ones.

The American Home Economics Association
2021 Massachusetts Avenue, N.W.
Washington, DC 20016

Een
AHEA
houdt
blijkt
waar
een
Verv
sulfa
drie j
gevol
leden
word
open
van e
Belar
zeker
van
veel
miss
hoop
heid
enige
van
geen
door
dat v
gece
stelle
De d
lijkb
man

In h
"acc
een
moe
indie
de v
gecc
uitge
jaar
len
en n

De
veel
in 1
den,
het
Vog
diep
trek
mer

De l
De l
van
wor
pro
ond

Een derde speerpunt in het beleid van de AHEA is de certificering. Bedoeling is dat huishoudkundigen een certificaat krijgen, waaruit blijkt dat zij aan bepaalde eisen voldoen. Voorwaarde voor verkrijging van dit certificaat is een college-opleiding in de huishoudkunde. Vervolgens moet een test met voldoende resultaat worden afgelegd, en men moet iedere drie jaar minimaal 75 uur nascholing hebben gevolgd. Tijdens de beginfase mogen alleen leden van de vereniging meedoen, daarna wordt de mogelijkheid ook voor anderen opengesteld, vermoedelijk wel tegen betaling van een hoger inschrijvingsgeld.

Belangrijkste doel is het handhaven van een zekere kwaliteit en daarmee van erkenning van de huishoudkunde. In een land met een veel vrijer onderwijssysteem dan wij kennen misschien ook wel meer nodig. Bovendien hoopt men met deze activiteit naam bekendheid te verwerven en de leden aan te zetten tot enige mate van concurrentie en het volgen van cursussen. Officieel heeft het certificaat geen civiel effect, maar de procedure is wel door de overheid goedgekeurd. Men hoopt dat werkgevers op den duur alleen nog maar gecertificeerde huishoudkundigen willen aanstellen.

De diëtisten hebben al wat langer een vergelijkbaar systeem en daar blijkt het al op die manier te werken.

In het verlengde van de certificering ligt de "accreditation". Hierbij worden colleges door een panel van de AHEA beoordeeld. Daartoe moeten ze eerst een zelfgeschreven werkplan indienen, dat getoetst wordt aan criteria van de vereniging. Vervolgens wordt ter plaatse gecontroleerd of dit plan in de praktijk wordt uitgevoerd. Het onderzoek wordt iedere tien jaar herhaald. Ook hiervan is het doel: opvijzelen en handhaven van de kwaliteit, erkenning en naam bekendheid.

De AHEA is – ook verhoudingsgewijs – een veel grotere organisatie dan de onze. Zij werd in 1909 opgericht en telt momenteel 25.000 leden, op ruim 225 miljoen inwoners. Toch is het ledental meer dan het dubbele geweest. Volgens mijn zegslieden heeft men nu het diepste dal gehad. Onder meer door hard te trekken aan bovengenoemde onderwerpen is men weer aan het oprabbelen.

De huishoudelijke voorlichting

De huishoudelijke voorlichting is een afdeling van het Ministerie van Landbouw. Van daaruit worden de huishoudkundigen, die in iedere provincie werkzaam zijn, gecoördineerd en ondersteund met informatie- en lesmateriaal.

Deze huishoudkundigen geven individuele voorlichting tijdens spreekuren, hebben vaak een column in een krant, een praatje voor de plaatselijke radio en trainen en begeleiden de zogeheten "para-professionals", die bij cursussen kunnen inspringen.

Een belangrijke activiteit van de laatste jaren is het project voor lage inkomensgroepen. Dit zijn cursussen in budgetteren en andere huishoudelijke activiteiten, meestal gegeven door para-professionals die zelf uit die groep afkomstig zijn of wonen in de wijk waarin de cursisten wonen. De cursisten worden gewonnen bij de distributie van voedselbonnen. Het gaat om cursussen van 12 tot 18 lessen van 2 uur, in eerste instantie om te leren van de "bonproducten" iets te maken, daarna komen ook andere zaken aan bod.

Uit landelijke rapportages blijkt dat deze cursussen zeer succesvol zijn. Veel deelnemers blijken naar aanleiding daarvan veel beter met hun geld om te kunnen gaan, bovendien gaan zij vaak andere activiteiten ondernemen, zoals het volgen van een cursus of het afmaken van een opleiding. Gevolg is dat een groot aantal van de deelnemers na afloop niet meer afhankelijk is van de voedselbonnen, zelfs vaak aan banen komt en zo helemaal geen hulp meer nodig heeft! Natuurlijk kun je hier de kritiek op hebben, dat het mensen leert met weinig gelukkig te zijn, maar deze informatie toont ook weer eens aan hoezeer het loont om op een goede wijze onderwijs en voorlichting te geven.

Informatietechnologie

Op mijn vraag naar het gebruik van informatietechnologie bij de voorlichting, werd ik naar twee andere afdelingen doorverwezen: de Program Development Service en de Food Safety and Inspection Service. Bij beide werd de computer niet als hulpmiddel bij de voorlichting gebruikt, maar als administratief instrument, vooral met het oog op de evaluatie. Bij de Program Development Service werden evaluatierapporten voor voorlichtingsprojecten in de computer ingevoerd, zodat snel overzichten gemaakt konden worden van de resultaten.

Bij de Food Safety and Inspection Service heb ik een bijzonder onderdeel bezocht: de Meat and Poultry Hotline. Deze speelt duidelijk in op een van die hebbelijkheden van de Noord-Amerikanen: een lichte vorm van smetvrees. Het is een gratis telefoonnummer (een zogeheten 800-nummer) waarnaar vanuit het hele land gebeld kan worden met vragen over vlees en gevogelte, met name op het gebied van de veiligheid. Maar ook andere vragen zijn welkom, zoals over het bereiden van bepaalde

spijzen. Aan de telefoon zitten gekwalificeerde huishoudkundigen, die antwoord op de vragen weten, of anders de mensen terugbellen. Het gaat om ongeveer 30.000 telefoontjes per jaar, die aangenomen worden door drie (vanaf eind september vier) mensen tegelijk. De computer wordt gebruikt om de vragen te administreren. De telefoniste tikt naam en adres van de aanvrager in, of als deze dat niet wil alleen de staat, het soort vraag, het gegeven antwoord, en een eventuele bestelling. Ook wordt aan iedere beller gevraagd hoe hij of zij aan het nummer kwam. Door de computer worden op gezette tijden alle bestellingen uitgedraaid, verder houdt hij automatisch bij wanneer een bepaald gesprek heeft plaats gevonden en hoe lang het heeft geduurd. Er kunnen gerichte overzichten gemaakt worden per soort vraag, per informatiebron, per staat vanwaar mensen bellen enzovoort. Op deze wijze kan bijvoorbeeld heel goed het effect van een campagne of een artikel in een bepaalde krant worden nagegaan.

Op mijn vraag of men de computer ook als informatiebron wilde gaan gebruiken moest men voorlopig ontkennend antwoorden. In eerste instantie wilde men het niet, omdat men bang was dan geen huishoudkundigen aangesteld te krijgen. Als de informatie in de computer zit, dan zou iedere willekeurige telefoniste die kunnen opzoeken. Men was het wel met mij eens dat deze redenering niet klopt. Om in een computer te kunnen zoeken moet je juist heel goed weten waar je naar zoekt, en daarvoor moet je in feite nog meer weten dan voor een papieren documentatiesysteem. Het was dan ook geen argument van de afdeling zelf, maar een strategisch argument naar buiten toe.

Behalve dat zag men een praktisch probleem: is het wel haalbaar om in dezelfde computer zowel het informatie-bestand als het administratie-bestand op te slaan, en belemmert het een het ander niet? Of moet je dan met twee terminals per telefoon gaan werken? Voorlopig dus nog geen uitbreiding in die richting.

Onderwijs

Zowel bij de AHEA als bij de voorlichting kwam natuurlijk het onderwijs ter sprake. De AHEA was hier heel stellig in: zorg dat huishoudkunde of verzorging op de lessentabel komt en zorg dat het erkenning krijgt. Als bijvoorbeeld alle vakken in Nederland een landelijk examen hebben, en huishoudkunde niet, dan moet je daarvoor knokken. Niet alleen vanwege de erkenning, maar ook om invloed op de inhoud te houden.

Spontaan werd mij internationale hulp aange-

boden: misschien zouden de AHEA, de Canadese organisatie, de IFHE aandrang op de Nederlandse regering kunnen uitoefenen? Druk is nodig en helpt vaak: "we must put some muscles behind it". Ook de resultaten van de projecten van de huishoudelijke voorlichting vormen een goed pleidooi voor onderwijs in verzorging. Gebruik ze!

Bij de AHEA vond men het niet alleen voor het eigen land noodzakelijk om voor het behoud van huishoudkunde te vechten. Als het vak in de westerse wereld verdwijnt, hoe kunnen we dan nog van betekenis zijn voor de ontwikkelingslanden? Ik werd gewaarschuwd voor naamsverandering. Nu heb ik me weliswaar nooit tegen de naam verzorging verzet, maar wel tegen een verandering van de naam huishoudkunde, en de formulering van Gladys Vaughn was me dan ook uit het hart gegrepen: als je je naam verandert, moet je weer opnieuw gaan vertellen wat je bent en wat je doet, en terwijl je daarmee bezig bent gaan anderen met je inhouden op de loop. Zouden we met verzorging toch die fout gemaakt hebben?

Tot slot

Het bezoek aan deze Amerikaanse huishoudkundigen vond ik buitengewoon inspirerend en de boodschap was duidelijk:

- Blijf vechten voor huishoudkunde/verzorging in het onderwijs en bedenk of je daar internationale steun voor wilt hebben. Wellicht kan ook de FIEF hier een rol in spelen. De AHEA was van mening dat deze internationale vereniging in Europa misschien een vergelijkbare rol zou kunnen spelen als zij zelf in de Verenigde Staten doen. Namelijk ondersteuning van de nationaal of staatsgewijs georganiseerde verenigingen.
- Overweeg of je zoïets als certificering en accreditering zou willen. In Nederland bestaan plannen om de kwaliteitsbewaking in het Hoger Beroepsonderwijs op een vergelijkbare wijze vorm te geven. Als dat doorgaat is het zaak dat de Vereniging voor Huishoudkunde zich met de invulling bezig houdt.
- Misschien is het mogelijk om ontwikkelingsamenwerking als activiteit van de Vereniging op te nemen en daarin bijvoorbeeld samen te werken met de "tropencursus" in Deventer.
- Minneapolis is een mooie stad. Het zou niet gek zijn als er in 1988 iemand naar toe zou kunnen. Van 24-29 juli wordt daar het 16e IFHE congres gehouden. Meer informatie over dit congres is te vinden in de eerste VHN-Informatief van 1987.